

FOSEN NATURVERNFORENING

Adr. : Ytre Ringvei 32, 7100 Rissa Tlf. : 73851430

- foreningen for et bredt, helhetlig og aktivt naturvern på Fosen-

Vår ref.: A.9.2mø

Deres ref.:

Dato: 17.09.17

**ROVVILTNEMNDEN I REGION 6
C/O FYLKESMANNEN I NORD- TRØNDELAG
POSTBOKS 2600
7734 STEINKJER**

Revidering av forvaltningsplan for store rovdyr i rovviltsregion 6 Midt- Norge.

Merknader.

Rovviltnemnda har i sitt endringsforslag foreslått å fjerne yngleområder for jerv ved Forollhogna og Øvre Sunndal. Det foreslås en spesifisert geografisk fordeling av bestandsmålet for jerv. Det skal videreføres egne reviderte retningslinjer for de områder i Nord- Trøndelag der forvaltningsområder/yngeområder og kalvingsområder overlapper hverandre. Tidligere fylkesvise bestandsmål for gaupe fjernes. Det innføres kvotefri jakt på gaupe i områdene Røros, Oppdal og på Fosenhalvøya. Deler av Møre og Romsdal beholder sin kvotefrie jakt på gaupe så lenge kvoten ikke er oppfylt innen forvaltningsområdene. Et mindretall foreslår bl.a. et bestandsmål på 4 gauper i hvert av fylkene, med en grense langs E 14 i Trøndelag. Mindretallet vil utvide kvotefri jakt på gaupe til Lierne og Røyrvik.

Målsetting

Rovviltnemndas oppgave er å fastsette bestandsmål for rovdyr som sikrer artens overlevelse gjennom oppfylling av Stortingets bestandsmål samtidig som en ønsker å dempe konfliktnivået og redusere tap av beitedyr. Utgangspunktet denne gang er gjeldende plan fra 2013. Det er opprettet egne forvaltningssoner/yngeområder rovdyr og egne prioriterte beiteområder.

Lovgrunnlaget

Grunnlovens bestemmelser om å bevare naturmangfoldet (§ 110b) og Bern-konvensjonen om vern om europeiske ville dyr og planter og deres leveområder er grunnleggende. Norge har et spesielt internasjonalt ansvar for arter som har sin største utbredelse her.

Naturmangfoldsløven § 5 uttrykker et mål om at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 16 inneholder bestemmelse om at høsting bare kan tillates når all dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd.

Gaupa er rødlistet, og jakt på en utrydningstrua art vil være kontroversielt. Vi har et ansvar for å bevare arten for framtidige generasjoner. Jfr. i tillegg Viltlovens formålsparagraf om at viltet skal forvaltes i samsvar med Naturmangfoldloven.

Rødlista plasserte tidligere gaupa som sårbar, men nå er den vurdert som sterkt truet. Rødlista bør være et styringsverktøy for forvaltningen. Videre forplikter Stortingsmelding nr. 15, 2003 – 2004 om forvaltningsansvar ovenfor gaupe, jerv, ulv og bjørn. Rovviltforliket 2011 tilsier 39 årlige ynglinger av jerv og 65 årlige ynglinger av gaupe, derav 12 årlige ynglinger av gaupe i Midt- Norge.

Fylkesdelplaner med miljømål skal sikre leveområder og levedyktige bestander av jerv og gaupe i fylket. Gaupa skal sikres som art i bl.a. Sør-Trøndelag gjennom at den tillates å vende tilbake til områder som er naturlige leveområder for arten.

Bestandsmål

Landet er oppdelt i 8 forvaltningsområder. De nasjonale bestandsmål er:

Jerv 39 ungekull

Bjørn 13 ungekull

Gaupe 65 ungekull

Ulv 4 – 6 ungekull og et samarbeid med Sverige ved felles revir

Kongeørn 850 – 1200 individ (2004- nivå).

For Region 6 er bestandsmålene:

Jerv 10 ungekull (tilsvarer ca. 62 – 69 individ)

Bjørn 3 ungekull (tilsvarer ca. 48 individ)

Gaupe 12 ungekull (tilsvarer ca. 72 – 75 individ)

Ulv 0 ungekull

Kongeørn ingen definerte mål, men estimert ca. likt fordelt mellom fylkene

GAUPE

Oversikt.

For Norge som helhet vises nå, for fjerde år på rad, en nedgang i bestanden. Det er nå 52 familiegrupper, noe som er en nedgang på 14% siden 2015. Til sammen er det vel 300 gauper i Norge.

For Midt- Norge er bestandsmålet 12 familiegrupper (M/R 2, S.Tr. 4, N.Tr. 6). En regnet med at det var 14,5 familiegrupper i regionen før jaktstart 1.feb 2017. Gjennomsnitt for de tre siste år er 14,7 familiegrupper. Skadeutvikling viser en betydelig nedgang både for sau/lam og rein.

Gaupa er det eneste viltlevende kattedyret i Skandinavia. Norge har et spesielt internasjonalt forvaltningsansvar for gaupe slik vi også har for jerv, ulv, bjørn og kongeørn. Det har vært en tilbakegang i gaupebestanden etter 2009. Nedgangen har vært størst i Midt-Norge og Nordland. Under kvotejakta i 2010 ble det felt 134 gauper. I kvotejakta 2011 ble det felt 137 dyr. Det har ikke blitt felt så mye gauper siden sist på 1800-tallet.

Gaupa er kategorisert som sterkt truet på Rødlista. Det betyr at risikoen for å dø ut de neste 20 – 100 årene er 20%. I Sverige har de redusert gaupebestanden ved økt avskyting, noe som har ført til redusert effekt av innvandring til Norge. Den norske gaupa vurderes som mer truet enn før.

For gaupe viser svenske modeller at den minste levedyktige bestand MPV varierte mellom 40 og 2000 individ alt etter hvilke forutsetninger som ble lagt til grunn i modellene (Nilsson 2013). Her befinner populasjonen i Norge seg på det nedre sjikt. Med så liten populasjon er faren for innavl relativt stor.

NINA, i samarbeid med svenske forskere, har undersøkt sammenhengen mellom tapstall av rein og rovdyr i Nord-Sverige og Nord-Norge de siste årene. Forskerne har derfor allerede

funnet ut at gaupa tar mindre rein i områder der det lever rådyr og hjort. Forskningsmessig, eller rent logisk for oss andre, kan ikke dette være noen overraskelse. Dette betyr at en må vurdere samspillet i naturen i forvaltningsarbeidet for rovdyr.

Av vel 2 mill sauer på utmarksbeite kommer ikke 125 000 hjem igjen. Det ble utbetalt erstatning for ca. 20 000 sau og lam vurdert tatt av rovdyr, dvs. ca. 18%. Hele 82% antas tapt av andre årsaker. Men av disse 20 000 er det bare 10% (2000) som er enten dokumentert tatt av rovdyr eller antatt tatt av rovdyr av SNO. Hele 90% er av fylkesmannen skjønnsmessig vurdert tatt av rovdyr. Det er bare ca. 0,12% av beitedyra som faktisk er reelt dokumentert tatt av rovdyr. Samlet utbetaling for landet er ca. 45 mill. Det blir nok også utbetalt mye erstatning uten at det er dokumentert tatt av gaupe. NINA- forskerne Odden og Linnell har funnet at gaupas andel av rovdyrskadene er nede på fra 4%.

Legger en dette til grunn så er gaupa langt fra noen trussel mot beitenæringen. Det ville være mer gunstig å satse på tapsreducerende tiltak for de ca. 82% av dyrene som antas tapt av andre årsaker.

Kvalitetssikring

Kvalitetssikring må være stikkord for rovdyrforvaltningen. Tilfredsstillende dokumentasjon for bestandsutvikling må legges fram. Fra vinteren 2013/14 ble det innført felles overvåkningsmetodikk for gaupe i Norge og Sverige med stor lokal medvirkning i registreringsarbeidet. Ulempen her er at en lett kan få dobbeltregistreringer grunnet gaupas store vandringsområder. Dette kan skape usikkerhet omkring bestandsregistreringene. En har lagt merke til at mye av tapene er fastsatt rent skjønnsmessig av både SNO og ikke minst fylkesmannen. Det bør stilles større krav til dokumentasjon enn det som gjøres i dag. Dette betyr at mer materiale må undersøkes av faglig kompetente personer og miljøer. Flere kadaver må bl.a. sendes Veterinærinstituttet for sikke diagnostisering.

Kvotefastsettelse/bestandsmål

Kvotevedtakene tar ikke tilstrekkelig hensyn til at det skal opprettholdes et godt nok genetisk grunnlag for gaupa. Den vil bli så sterkt redusert i viktige yngleområder at faren for innavl vil øke. En gaupereduksjon i ynglefrie områder får negative konsekvenser i andre områder pga stor bevegelighet mellom områdene. Den sterke nedgangen i Nordland forplikter oss i Midt-Norge til å redusere uttaket. Redusert innvandring fra Sverige truer det genetiske mangfoldet.

Kvotevedtakene er delvis feilaktig begrunnet med at dette vil være noe av det viktigste for å hjelpe beitenæringen på Fosen. Det fins nesten ikke gaupeskader på Fosen. Hvis gaupebestanden blir lav, vil hjortedyrbestanden øke. Dermed øker sjansen for mer flåttbårne sykdommer til sau og lam. Samtidig blir det mindre kadaver til ørna. Dette kan føre til mer sykdom på sau og lam og økende ørneangrep på sau og lam. Effekten av redusert gaupebestand kan derfor få en utilsiktet effekt.

Dette er noe av bakgrunnen for at en ønsker en levedyktig bestand av gaupe på Fosen, og at Fosen fremdeles skal være kvotejaksområde. En ønsker å ta mer hensyn til samspillet i naturen. Dette betyr også at vi går imot å oppheve dagens fylkesvise bestandsmål. En oppheving vil antagelig bety et større trykk mot rovdyra.

Rovviltnemndas sammensetning

Nemdas sammensetning er av en slik art at den svekker tilliten til de avgjørelser som blir vedtatt. Dette gjelder også noen av rovdyrkontaktene. Rovviltnemndas medlemmer har stort

sett en negativ innstilling til rovdyr. Avgjørelsene styres mer av næringsinteresser, politiske interesser og egeninteresser. Konklusjonen må derfor bli at nemndas sammensetning svekker tilliten/legitimiteten til nemndas vedtak. Dette betyr at nemnda må få en mer objektiv og nøytral sammensetning enn dagens utvalg. Erfaringer med tidligere avgjørelser viser også at rovviltmemndas avgjørelser ofte har gått på tvers av de rådgivende uttalelser som har kommet fra Miljødirektoratet. Klima- og miljødepartementet har uttalt at det skal være krav om politisk bredde i utvalget, noe som mangler i dag. Rovviltmemnda bør derfor ta dette opp til vurdering i høringsrunden.

Konklusjon

Gaupebestanden er godt under bestandsmålet for Norge. Andel gaupeskader er redusert i landet og på Fosen. Bestandsmålet må derfor settes opp for regionen. Det foreligger stor fare for innavl med så liten gaupebestand som vi har i dag. Gaupas rolle i naturens samspill må vurderes bedre. Dokumentasjonsarbeidet bør kvalitetssikres bedre både for bestandsutvikling og skadepåvisning. Inndelingen av ynglefrie områder og yngleområder kan virke mot sin hensikt både for rovdyr og næring. Det bør i alle fall beholdes egne fylkesvise bestandsmål. Det må ikke innføres kvotefri jakt på Fosen, heller ikke i en utvidet sone mot Lierne og Røyrvik. Det ville være ønskelig med en mer nøytral sammensatt rovviltmemnd.

KONGEØRN

Oversikt

I Rovdata er det for de siste 5 år registrert 963 hekkende par. Bestandsmålet fra forliket 2008 er 850 – 1200 par. Det er ca. 50 – 60 hekkende par i Sør- Trøndelag og 60 – 63 hekkende par i Nord- Trøndelag. Dette betyr at det er liten forvaltningsmessig mulighet for å endre dagens praksis. Det er ikke dokumentert vekst på stammen siden 1968. Kongeørna stod på rødlista fram til 2010. Den står fortsatt på Bernkonvensjonen liste II med et betydelig ansvar for å beskytte arten i Norge. Det var pr. 1 august registrert en halvering av skader på sau grunnet kongeørn i Norge. Et kongeørnrevir kan være vidt i utstrekning. En felling i den tiden ungene er avhengig av foreldrene ville være uheldig, dvs. i hele 3 måneder etter at de har forlatt reiret. Det må tillegges vekt at ørna i stadig større grad blir utsatt for tungmetallforgiftning, og da spesielt fra blyammunisjon i forbindelse med jakt.

Kvalitetssikring

Kvalitetssikring må være stikkord for rovdyrforvaltningen. Tilfredsstillende dokumentasjon for bestandsutvikling og skadedokumentasjon må sikres.

Det er SNO (Statens Naturoppsyn) med lokale rovdyrkontakter som har påvist ørnedrapene i Rødsjøprosjektet. Flere av lokalkontaktene som oppgis driver selv med sau og/eller rein. De lokale rovviltkontaktene er sikkert opplært i temaet rovvilt, men det er høyst usikkert om de har veterinærfaglig kompetanse for temaet dyresykdommer. Når mange av disse kontaktene (reineier, saueier mv) i tillegg kan ha egeninteresser for å bekjempe rovdyr, kan deres dokumentasjon trekkes sterkt i tvil. Dokumentasjonen kan ikke beskrives som uavhengig. En lokal rovviltkontakt kan ha lest gjennom sin håndbok, men han kan ikke forventes å kunne uttale seg om nyresykdom, leversvikt, tarmbetennelse, alveeld (blågrønnalger i biofilm på vann og rome), flåttsykdom, parasitter, planteforgiftning, soppforgiftning osv. Omtrent 300 000 lam blir årlig angrepet av sjodogg som skyldes en bakterie (*Anaplasma phagocytophilum*) overført med flått. Dette fører til redusert motstandskraft og ofte

utvikling av andre dødelige følgesykdommer. Svekkede, døende dyr blir lett ørnemat og kan av rovviltkontaktene deretter lett bli kategorisert som ørnedrept.

Ved NINA sitt kongeørnprosjekt ble det bestemt at ingen av de ørnedrepte lammene skulle sendes til obduksjon hos Veterinærinstituttet i Trondheim da det eventuelt kunne gi funn som svekket ørneteorien. Ingen ørnedrepte lam ble obdusert av veterinær, verken feltobduksjon eller sendt til Veterinærinstituttet. Det kan være svekkede/døende individer som er tatt av ørn. Noen kan faktisk ha vært døde før ørna satte kloa i dem. Dette betyr at det foreligger en vesentlig svikt i kunnskapsgrunnlaget. Det kan synes feil å forvalte kongeørnen på så usikkert grunnlag som her. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal gjelde når det gjelder inngrep i naturmangfoldet. Enda verre blir resultatet når enkelte stortingspolitikere deretter ivrig foreslår å desimere bestanden av kongeørn på feil grunnlag.

Fosenprosjektet

På Fosen viste forsøket at langt de fleste lam omkom av andre årsaker enn kongeørn. På grunnlag av dette kan en undre seg over at ikke andre tapsreducerende tiltak er satt i gang eller forbedret. Tapet som skyldtes alveeld (romeforgiftning/blågrønnalger) var relativt høyt i 2015 ifølge resultat fra Veterinærinstituttets obduksjoner. Undersøkelsene her viste også at mange dyr var magre, de manglet morsmelk i magesekken og mange hadde mye mage- og tarmparasitter. Det bør derfor satses på endret regime for føring, vaksinerings, parasittbehandling mage/tarm, flue- og flåttbekjempelse og en helhetlig mikromineralstatus må undersøkes i blodet. Dette bør inngå i kravet om tilfredsstillende forebyggende tiltak. Forsinket beiteslipp er et annet aktuelt tiltak. På det viset kan en redusere det tapet som skyldes andre årsaker enn kongeørn.

Fra flere hold er det oppgitt misvisende tapstall for Rødsjøområdet. Det har for eksempel blitt oppgitt en tapsprosent på 24% for 2015. En kunne få det inntrykk at kongeørna tok 24% av de merkede lammene. Reell tall viser at ca. 5 % (25 lam) av totalantallet ble tatt av kongeørn (SNO) og ca. 19% (86 lam) av lammene døde av andre årsaker. Dette ble bl.a. formidlet fra bondelaget til rovviltnemnda som igjen formidlet videre. Ved hjelp av media er dette bildet forsterket. Flere politikere, også stortingspolitikere, har ført disse misvisende tall videre. Det som kan være riktig er at ca. 24% av de tapte dyra ble konstatert tatt av kongeørn. Det er for så vidt ikke vesentlig forskjell fra de ca. 15% (av tapte) på landsbasis som blir erstattet tatt av rovdyr. For 2016 ble det ikke rapportert tap til kongeørn etter det vi har forstått, og hittil i sommer har det her heller ikke vært vesentlig problem med kongeørn. Et massivt rødrevuttak i området kan også ha negativ effekt totalt sett (mindre rev til ørnemat og mindre åtseldyr).

Forsøksordning foreslått på Fosen og i Troms

Regjeringen skal føre en politikk som er i samsvar med rovviltforliket av 2004 og 2011. Det betyr en forvaltning innenfor rammene av Bernkonvensjonen og Naturmangfoldloven. All forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig kunnskap. Dette er nedfelt i Naturmangfoldloven og et generelt prinsipp i Forvaltningsloven tilsier at det foreligger en undersøkelsesplikt. Saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Saken ser ikke ut til å være godt nok opplyst her når grunnlagsmaterialet kan være feil.

Energi- og miljøkomiteen har gjennom behandling på Stortinget fått gjennomslag for å be departementet om å endre rovviltforskriften § 12 slik at fellingstillatelse på ørn skal kunne gis før en skadesituasjon har oppstått på Fosenhalvøya og i Troms.

For at tillatelse til felling av kongeørn skal kunne gis er det krav om at forebyggende tiltak i tilstrekkelig grad er utprøvd, skadeomfanget må være vesentlig, skadesituasjonen pågående, samt at tillatelsen kun rettes mot et bestemt individ. Forslaget om å tillate forebyggende felling før skadesituasjon oppstår må avvises. En forsøksordning for Fosen og Troms med mulighet for målrettet skadefelling bør inntil videre avvises.

Tapsreducerende tiltak

Det ble utbetalt nesten 13 mill til tapsreducerende tiltak for Region 6 i 2016, noe som er det dobbelte av 2007- nivået selv om operer med samme antall sau og rovdyr i regionen. Dette betyr antagelig at en må få en nærmere vurdering av denne utbetalingen. I høringsnotatet nevnes ikke noe om bl.a. sykdomsforebyggende medisinsk behandling.

Konklusjon

Bestandsutviklingen for kongeørn tilsier at det ikke er rom for endring av dagens forvaltningspraksis. Forsøksordninger med utvidet rett til skadefelling og bestandsreduksjon for Fosen bør avvises inntil videre. Det er sannsynliggjort for dårlig kvalitetssikring i dokumentasjon for skadepåvisning, og det er uheldig at dette blir lagt til grunn for stortingsavgjørelser. Størst avvik er det at kongeørndrepte lam ikke har blitt obdusert på Veterinærinstituttet i og med at det der for øvrig i obduksjonsmaterialet er påvist mye sykdom og parasitter. Det er enda mer å hente på tapsreducerende tiltak. Dette betyr at kongeørnbestanden fortsatt må forvaltes som tidligere uten ytterligere tiltak for uttak av individ.

Med hilsen
Fosen Naturvernforening

Magnar Østerås
Leder

Ann Kari Ulveseth
Nestleder

Kopi:

Fylkesmannen
Miljødirektoratet
Klima- og miljødepartementet